

*Є. Громко,
студентка,
Л. Панчук,
старший викладач,
Т. Громко,
доктор філологічних наук, професор,
Національний університет «Одеська політехніка»*

НОН-ФІКШН У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ТВОРИ СЕБАСТІАНА УНГЕРА ЯК МОТИВАЦІЙНИЙ РЕСУРС У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Сучасна методика викладання іноземних мов дедалі частіше звертається до автентичного матеріалу як до дієвого інструменту формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. У процесі вивчення курсу «Методика викладання іноземних мов» у Національному університеті «Одеська політехніка» особливу увагу викладачі приділяють актуальним підходам до навчання, які передбачають використання автентичного навчального матеріалу як одного з ефективних засобів формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. Зокрема, на заняттях з німецької мови впроваджуються дидактичні стратегії, що передбачають роботу з текстами сучасних німецькомовних авторів, які відображають реальні мовні та культурні явища країни, мова якої вивчається.

Автентичні тексти, що використовуються у навчальному процесі, справляють багатокомпонентний вплив на розвиток мовленнєвих навичок: вони активізують пізнавальну діяльність здобувачів, сприяють розширенню лексичного запасу, формуванню граматичної чутливості, розвитку навичок інтерпретації тексту та критичного аналізу. Окрім цього, такий матеріал сприяє розвитку міжкультурної компетентності, що є важливою складовою професійної підготовки майбутнього фахівця-філолога.

У рамках навчальних занять викладачі кафедри широко застосовують тексти нон-фікшн жанру, зокрема уривки з праць сучасного німецькомовного письменника Себастьяна Унгера, які вирізняються соціальною насиченістю та аналітичною глибиною. Такі матеріали дозволяють організовувати змістовну мовленнєву діяльність здобувачів, стимулюючи їх до дискусії, рефлексії та аргументованого висловлення власної думки.

Одним із провідних напрямів, який активно обговорюється в межах навчального курсу «Методика викладання іноземних мов» у Національному університеті «Одеська політехніка», є використання автентичних текстів нон-фікшн як дидактичного інструменту у формуванні комунікативної компетентності здобувачів. Здобуті під час навчання теоретичні знання та практичні приклади, запропоновані викладачами, дають змогу глибше усвідомити потенціал цього жанру у процесі мовної освіти.

Нон-фікшн як тип автентичного тексту поєднує документальність, публіцистичну насиченість і літературну стилістику, що надає йому особливої

педагогічної цінності. Цей жанр вирізняється високим ступенем змістовності, актуальністю соціальних і культурних проблем, які порушуються в текстах, а також емоційною виразністю викладу. Такі тексти спонукають здобувачів до глибшого занурення в мовний і культурний контекст, активізують обговорення, формують навички аргументованого висловлювання, що є важливою складовою продуктивного мовлення.

Зокрема, у викладанні німецької мови викладачі кафедри іноземних мов звертаються до текстів сучасних авторів, зокрема Себастьяна Унгера — журналіста, публіциста, письменника, який у своїх творах висвітлює суспільно значущі теми, зокрема феномен війни, досвід спільноти, психологію виживання та взаємодії в екстремальних ситуаціях. Під час вивчення німецької мови фрагменти з його творів використовуються як дидактичний матеріал, що сприяє активізації комунікативної діяльності, формуванню емоційного інтелекту та мотивації до мовного самовираження. Завдяки доступності стилю та глибокому соціальному змісту ці тексти становлять потужний ресурс для поєднання мовного та світоглядного розвитку здобувачів.

Письменницький стиль Себастьяна Унгера вирізняється глибоким зануренням у тему, балансом між документальністю й художністю, а також соціальною та емоційною ангажованістю. Його твори охоплюють важливі аспекти сучасного світу: природу війни як психологічного та соціального явища, відчуття спільноти як основи людської стійкості, а також виклики, що постають перед особистістю у граничних умовах. Такий тематичний спектр створює потужний потенціал для навчальної інтеграції: здобувачі можуть не лише засвоювати мовні конструкції, а й рефлексувати над екзистенційними питаннями сучасного буття.

Використання перекладів творів Унгера німецькою мовою дозволяє поєднати автентичність з культурною адаптованістю. Тексти зберігають стильову цілісність та змістову глибину, що робить їх доступними для навчальних цілей на рівнях B2–C1. Зокрема, особливо придатними для аудиторної роботи є такі видання: „Krieg“ [2] (Rowohlt Verlag) — книга про фронтовий досвід, структуру військового життя, психологічну напругу та братерство серед солдатів; „Tribe – Warum wir kämpfen“ [1] (Ullstein Verlag) — есе про соціальну природу згуртованості, роль спільноти в кризових ситуаціях, втрату відчуття приналежності у сучасному суспільстві; „Der stumme Frühling“ — есе, адаптоване у деяких збірниках нон-фікшн журналістики, що також може бути використане як тематично наближений дидактичний текст.

Тексти Унгера приваблюють здобувачів саме своєю неординарністю, щирістю та суспільною актуальністю. Їх застосування дозволяє створити дидактично наповнений простір, де мовленнєве навчання поєднується з особистісним зростанням, соціальною чутливістю та культурною рефлексією. Наприклад, у творі „Tribe – Warum wir kämpfen“ [1] автор порушує глибоко соціальні й водночас екзистенційні питання: „Menschen brauchen das Gefühl, gebraucht zu werden. Ohne dieses Gefühl fühlen wir uns entwurzelt.“ Цей уривок можна використати як відправну точку для обговорення теми «потреба в

приналежності» та формулювання власних міркувань здобувачів про цінності громади та індивідуальної відповідальності.

Ще один приклад – розділ із книги „Krieg“ [2], де Унгер описує психологічний стан солдата під час бойових дій: „Der Krieg ist kein Abenteuer. Der Krieg ist Chaos, Angst, und eine rohe Form von Intimität.“ Цей фрагмент надає змогу працювати з емоційно насиченою лексикою (chaos, Angst, Intimität), аналізувати стилістичні засоби, а також обговорити контраст між романтизованим уявленням про війну та її реальністю.

Крім того, такі тексти стимулюють здобувачів до формулювання складних синтаксичних структур у письмі. Наприклад, після прочитання фрагменту: „*In der Gemeinschaft, in der jeder Einzelne zählt, entsteht eine Stärke, die der modernen Gesellschaft zunehmend fehlt*“, можна запропонувати завдання з побудови власного міркування на основі конструкції „**in der... entsteht...**“, а також вправу на трансформацію підрядних означальних речень.

Здобувачі можуть також виконати аналітичну вправу: знайти в тексті метафори або риторичні прийоми та пояснити, як саме ці мовні засоби впливають на емоційне сприйняття змісту. Наприклад, у „*Tribe*“ зустрічається вираз: „*Zugehörigkeit ist ein unsichtbares Band, das Menschen stärker macht als jede Waffe.*“ — цей образний вислів можна проаналізувати як приклад метафоризації соціального досвіду, що викликає глибокий емоційний відгук у читача.

Отже, завдяки тематичній багатшаровості, стилістичному розмаїттю та соціальній релевантності твори Унгера не лише збагачують мовний досвід здобувачів, а й перетворюються на інструмент глибшого пізнання людської природи, що робить процес вивчення мови змістовно наповненим та емоційно значущим.

Мотиваційний ефект, який справляють на здобувачів тексти Унгера, ґрунтується на трьох основних чинниках: змістовній актуальності, емоційній глибині та можливості застосовувати знання у практичних мовленнєвих ситуаціях. Читання та аналіз таких текстів стимулює здобувачів до висловлення власної позиції, обґрунтування суджень, участі в обговореннях, що є важливими складовими комунікативної компетентності. Особливо дієвими виявляються методи інтерактивної роботи з текстом: рольові ігри (наприклад, інтерв'ю з героєм або автором), дебати на основі проблемної тематики, побудова власних виступів за прикладом журналістських есе.

Таким чином, поєднання нон-фікшн-літератури, зокрема творів Себастіана Унгера, з методами інтерактивного навчання забезпечує не лише лексико-граматичне збагачення, але й виховує соціально відповідального, критично мислячого мовця, що здатен здійснювати продуктивну комунікацію в іншомовному середовищі.

Інтеграція автентичних текстів у навчальний процес передбачає розроблення комплексу завдань, спрямованих на розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності — читання, говоріння, письма та аудіювання. Нижче подано приклади навчальних завдань до фрагментів з німецькомовного видання „*Tribe – Warum wir kämpfen*“ [1] Себастіана Унгера, які дозволяють реалізувати комунікативно-діяльнісний підхід та активізувати критичне мислення здобувачів вищої освіти.

Завдання 1. Пояснення поняття та дискусія:

„Erklären Sie den Begriff ‚Stammesdenken‘ und diskutieren Sie, ob dieser Aspekt in der modernen Gesellschaft noch aktuell ist.“

Завдання передбачає як лексико-семантичний аналіз ключового терміна, так і організацію дискусії. Здобувачі мають аргументовано висловити власну думку щодо того, чи залишаються механізми племінного мислення (Stammesdenken) притаманними людині у цифрову епоху глобалізації.

Завдання 2. Створення аргументаційної схеми:

„Erstellen Sie ein Argumentationsdiagramm zum Thema: Gemeinschaftsgefühl in der Extremsituation.“

Робота з діаграмою або «думковою картою» (Mind Map) дає змогу візуалізувати зміст прочитаного, систематизувати аргументи на підтримку тез Унгера про зміцнення почуття спільності в екстремальних умовах. Завдання розвиває навички логічного мислення, структурування мовлення та аналізу соціальних ситуацій.

Завдання 3. Рольова гра:

„Rollenspiel: Eine Diskussion zwischen einem Soldaten und einem Journalisten über den Wert von Zugehörigkeit.“

Учасники моделюють комунікативну ситуацію, що базується на ключових мотивах книги Унгера. Здобувачі розподіляють ролі, підбирають мовні засоби відповідно до соціального статусу персонажів, готують аргументи та втілюють діалог у формі дебатів або інтерв'ю. Це завдання особливо ефективне для формування спонтанного мовлення, стилістичної гнучкості та соціокультурної рефлексії.

Названі приклади завдань не лише стимулюють мовну активність, а й сприяють глибшому осмисленню цінностей спільноти, емпатії, психологічної витривалості — тем, які мають виховну та етичну вагу.

Підсумовуючи викладене, слід наголосити, що автентичний зміст у навчальному процесі є потужним інструментом формування комунікативної, соціокультурної та когнітивної компетентностей здобувачів вищої освіти. Залучення до навчання таких текстів, як твори Себастьяна Унгера, не лише збагачує мовну практику, але й наповнює її глибоким сенсовим змістом, актуальним у контексті сучасного світу.

Нон-фікшн література, що відображає реальні виклики, емоційні та соціальні трансформації, виявляється дієвим дидактичним ресурсом, здатним мотивувати, активізувати мислення та сприяти особистісному становленню здобувачів. У поєднанні з інтерактивними методами навчання вона створює ефективне освітнє середовище, що поєднує мовне навчання з гуманітарним і ціннісним розвитком.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Unger S. Tribe – Warum wir kämpfen: Vom Ursprung der Gemeinschaft. – Berlin: Ullstein Buchverlage, 2017. – 240 с.
2. Unger S. Krieg. – Hamburg: Rowohlt Verlag, 2012. – 256 с.
3. Bredella L. Literarisches Lernen im Fremdsprachenunterricht. – Tübingen: Narr Verlag, 2002. – 320 с.

4. Thaler E. Teaching English Literature. – Paderborn: Schöningh UTB, 2016. – 238 c.
5. Glaboniat M., et al. Profile Deutsch – Lernzielbestimmungen. – München: Langenscheidt, 2003. – 190 c.
6. Zydatiß W. Sprachdidaktik Deutsch als Fremdsprache. – Tübingen: Francke Verlag, 2007. – 284 c.